

TÜRKİYENİN NADİR NEBATLARI VE BUNLARIN KORUNMASI İÇİN ALINAN TEDBİRLER HAKKINDA(*)

Doç. Dr. TURHAN BAYTOP
İst. Üniv. Eczacı Okulu

Anadoluda yapılmakta olan floristik araştırmalar henüz niha-yetlenmediği cihetle Anadolu'da yaşamakta olan nebat türlerini kat'i olarak bilmiyoruz. Fakat Anadolu florası tür bakımından ve bilhassa relik ve endemik türler bakımından çok zengindir.

Türkiyenin nâdir monotipik endemik ve endemik türleri ara-sında aşağıdaki türler zikredilebilir.

1— *Crenosciadium sifolium* Boiss. et Heldr. — Umbelliferae—
Konya: Anamas.

2 — *Dorigstaechas hastata* Boiss. et Heldr. — Labiatae—Antal-
ya: Elmalı.

3 — *Leucocyebus formosus* Boiss. —Compositae — Toros dağları.

4 — *Nephelochloa orientalis* Boiss.—Graminae—Denizli: Geyve,
Kütahya: Uşak.

5 — *Orphanidesia Gaultherioides* Boiss. et Bal. — Ericaceae—
Rize: Cimil.

6 — *Staurophragma anaticum* Fisch. et Mey. — Scrophularia-
ceae—Kayseri: Talas.

7 — *Syrenopsis bornmülleri* Reeb. — Cruciferae—Siirt: Daha-
rakol Dağı.

8 — *Syrenopsis stylosa* Jauh. et Spach—Cruciferae—Bursa:
Uludağ, Kastamonu: Tosya.

(*) Union Internationale pour la Conservation de la Nature et de Ses
Ressources'un 11—19 Eylül 1958 tarihinde Atina'da yapılmış olan 6 cı genel
toplantısı münasebetiyle hazırlanan rapordur.

9 — *Tchihatchewia isatidca* Boiss—Cruciferae—Erzincan, Sivas, Gümüşhane civarları.

10 — *Thurya capitata* Boiss. et Bal. — Caryophyllceae—Niğde: Bulgarmaden.

Anadolunun florası ve bitki coğrafyası henüz tam olarak tesbit edilemediği cihetle, nâdir türlerden hangilerinin azalmakta olduğu hakkında kat'î bilgiler mevcut değildir.

Bununla beraber iktisadî kıymeti olan bazı türlerde (*Abies bornmülleriana*, *Cedrus libanotica*, *Pinus nigra* var. *pallasiana*, *Quercus spec.*, *Orchis spec.* *Gentiana lutea*, v.s. gibi) bariz bazı azalmalar görülmekte ve bunların muhafazası için hükûmet tarafından ciddi gayretler sarfedilmektedir.

Türkiye'nin nadir nebat ve hayvanlarının korunması gayesiyle Millî Park'lar tesis etme yetkisi, Türkiye Orman Kanunu (No. 6831) nun 25 inci maddesi (*) ile Orman Umum Müdürlüğüne verilmiştir.

Halen Türkiye'de réserve naturelle olarak ayrılmış üç mîntika bulunmaktadır.

1 — Beğrat Ormanı: İstanbul civarında, yukarı boğaziçi'nin batısında bulunan 5000 hektarlık bir ormandır. Ormanda ağaç olarak bilhassa *Carpinus betulus*, *Castanea sativa*, *Fagus Orientalis*, *Platanus Orientalis* ve *Quercus haas* bulunmaktadır. 1894 tarihinden beri muhafaza altında olup Türkiye'nin en eski réserve naturelle'idir.

2 — Manyas Kuş Cenneti: Marmara denizinin güneyindeki Manyas Gölünün kenarındaki Sığircı köyü civarındadır. Bu yerdeki söğüt ağacı topluluğunda 20 kadar kuş türü bulunmakta ve bunların ekserisi bu yerde kuluçkaya yatmaktadır. Bu mîntika réserve naturelle olarak 1950 den beri Türk Biologi Derneği ve İst. Üniv. Fen Fakültesi Hidrobiologi Enstitüsü tarafından muhafaza edilmektedir.

(*) Orman Kanun No: 6831. Madde 25 — Orman Umum Müdürlüğü: mevki ve haiz olduğu hususiyeti dolayısıyla lüzum göreceği ormanları ve orman rejimine giren sahaları, memleketin ilim hayatının istifadesine tahsis etmek, tabiatı muhafaza etmek, yurdun güzelliğini sağlamak, halkın çeşitli spor ve dinlenme ihtiyaçlarını karşılamak, turistik hareketlerle imkân vermek maksidiyle (Millî park) olarak ayrılabilir.

Bu gibi sahaların ayrılma esasları muhafaza ormanları hükümlerine göre tatbik olunur.

3 — Uludağ: Bursa civarında 2493 metre yüksekliğinde bir dağ olup Orman Müdürlüğü muhafazasındadır. Gerek florası ve gerekse faunasının gösterdiği hususiyetler dolayısıyla bu muntıkanın Millî Park haline getirilmesi için çalışılmaktadır.

Netice: Türkiye bazı Avrupa ve Amerika memleketlerine nisbeten az nüfuslu olması ve endüstri kesafetinin de, yine onlara nisbetle, zayıf olması hasebiyle nâdir nebatları için şimdilik bir yok olma tehlikesi azdır. Buna rağmen gerek hükümet ve gerekse bazı cemiyetler (Türk Bioloji Cemiyeti ve Tabiatı Koruma Cemiyeti gibi) tabiatın korunması sahasında ciddi gayretler sarfetmektedir.